

Socialdepartementet

Yttrande över promemorian, Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (DS 2024:16)

Jönköpings kommun har fått möjlighet att yttra sig över promemoria med förslag att införa ett fritidskort för barn och unga.

Jönköpings kommun instämmer med intentionen bakom förslaget, om vikten av att främja barns och ungas möjlighet att delta i fritidsaktiviteter. Det bedöms dock finnas flera problematiska aspekter kring den föreslagna åtgärden, vilka redovisas nedan. Sammanfattningsvis avstyrker Jönköpings kommun förslaget.

Införande av fritidskort bedöms innebära ett behov av omfattande, tillkommande administrativa processer. Såväl ekonomiska som personella resurser behövs för att hantera ansökningar, bedömningar och utbetalningar av fritidskortet. E-hälsomyndigheten och Försäkringskassan föreslås få nyckelroller avseende administrering av fritidskortet. Försäkringskassan föreslås få ansvar för ett register över vissa utförare av fritidsaktiviteter för barn. Detta är en myndighet som, för att möta ekonomiska nedskärningar, nyligen genomfört en omfattande reduktion av sin personalstyrka och haft svårt att klara sitt grunduppdrag med utbetalningar i tid. Myndigheten bedömer att reformen kommer medföra 291 miljoner kronor i införandekostnader och omkring 215 miljoner årligen i löpande kostnader. Detta är en ansenlig del av den totala beräknade kostnaden för reformen om ca 760 miljoner kronor per år.

Detta faktum, att en väsentlig del av de satsade pengarna använts till en komplicerad administrativ process i stället för att slussas direkt till barn och unga är tillräckligt skäl att avstyrka förslaget.

Förslaget innebär ett differentierat fritidskort, det vill säga ett allmänt och ett särskilt fritidskort för socioekonomiskt utsatta hushåll. Sådan tillämpning innebär alltid risk för stigmatisering. Något som riskerar förstärka denna problematik är att utförare får inblick i vilka familjer som erhåller bostadsbidrag, genom att dessa beviljas det särskilda beloppet. Detta kan leda till minskad vilja att ansöka om beloppet för att undvika att andra får kännedom om ens socioekonomiska situation.

Vidare bedöms utredningen sakna tillräckligt genomarbetad analys av konsekvenser för kommuners kultur- och fritidsverksamhet, och kostnader kopplade till dessa. Redan idag har Jönköpings kommun, i likhet med många andra kommuner, kö till kulturskoleverksamhet och svårigheter att möta efterfrågan.

Fritidskortsreformen avser att särskilt uppmärksamma barn och unga med funktionsnedsättning och behov av särskilt stöd. Trots detta omfattar fritidskortet inte särskilda satsningar för dessa grupper av flickor och pojkar. Folkhälsosatsningar har ofta fokus på att nå målgrupper med sämre hälsa. Dessa målgrupper är svårare att nå med offentliga satsningar än andra grupper, därav ser vi en risk att hälsoskillnader istället kan förstärkas av reformen.

När det gäller den viktiga ambitionen om ett mer jämlikt deltagande i fritidsaktiviteter, bedömer Jönköpings kommun att ett aktivt och stödjande arbete för att stärka föreningslivet i socioekonomiskt svagare områden skulle ha större effekt än införande av fritidskort. Genom att utbilda potentiella ledare och investera i lämpliga lokaler och träningsytor, kan satsade ekonomiska medel troligtvis nå fler. Med stor sannolikhet skulle detta också innebära att man i högre grad har möjlighet att nå den målgrupp som idag har lägre deltagande i fritidsaktiviteter. Utvärderingar av den norska versionen av fritidskortet visar, som utredningen beskriver, att både kännedomen om fritidskortet och nyttjandet var lägre i hushåll med lägre inkomst och socioekonomisk status. Samma mönster finns på Island. Detta visar med tydlighet att reformens utformning inte nödvändigtvis får avsedd effekt.

Det svenska föreningslivet har många styrkor, där människors engagemang och frivillighet är en helt grundläggande förutsättning. Genom att understödja dessa drivkrafter med bland annat ekonomisk stöttning finns stora möjligheter till en positiv utveckling mot ett mer diversifierat, jämlikt och tillgängligt kultur- och fritidsliv.

JÖNKÖPINGS KOMMUN

Ann-Marie Nilsson (C)
Kommunalråd

Johan Fritz
Stadsdirektör